

Viljandi haigla avas Põhja-Sakala vallas eelmisel aastal 24 uut voodikohta

Viljandi haigla on juba pea viis aastat pakkunud patsientidele võimalust haiglaravi saada oma kodus. 2024. aastal kasutas Põhja-Sakala vallas võimalust 24 patsienti.

Koduteenuste osakonna juhataja Kadri Orase sõnul on Viljandi haiglal võimekust avada 2025. aastal veel rohkem voodikohti inimeste kodudes. „Meil on rõõm tõdeda, et nii paljud inimesed on saanud võimaluse saada meditsiinilist abi kodust lahkumata. Hea meelega tuleme meeskonnaga haiglast välja, et pakkuda

inimestele haiglaravi oma kodus. Meie jaoks on koduhaigla teenus oluline, sest oleme saanud abi pakkuda rohkematele patsientidele, kui on haiglas voodikohti,“ ütles ta.

2024. aastal kasutas koduhaigla teenust 24 Põhja-Sakala valla patsienti, 2023. aastal oli see arv 21.

Koduteenuste osakonna juhataja selgitas, et koduhaigla teenus on mõeldud patsientidele, kes muidu peaksid ravi saamiseks haiglas viibima. „See teenus on mõeldud stabiilses seisundis inimestele, kes vajavad aktiivravi, aga ei saa või ei taha haiglas vii-

bida. Kui inimesel on ravi-kindlustus tervisekassast või erakindlustusest, siis on teenus talle tasuta,“ lausus Oras.

Koduhaigla teenusel olevatele patsientidele teevad koduvisiite vajadusel iga päev vastava väljaõppe ja kogemusega õed, kellele on toeks telesilla vahendusel kogenud arst, kes jälgib samuti patsiente ja konsulteerib. „Selline süsteem on hästi käima läinud ja patsiendid on teenusega väga rahul. Võime öelda, et oleme koduhaigla teenusega lisaks voodikohtadele suurendanud ka meeskonda. Patsientide lähedased

on meile meeskonnaliikmeteks, neil on teenuse osutamise juures samuti oluline roll, olla patsiendile toeks ja abiks näiteks ravimite võtmisel, hooldusel jne,“ selgitas Oras.

Koduhaigla teenusele saab inimese suunata haigla raviarst varase väljakirjutamise järgselt, EMO arst, perearst või eriarst peale piisavate uuringute tegemist ja raviplaani koostamist.

Rohkem info leiab Viljandi haigla kodulehelt vmh.ee/koduhaigla.

MAARJA EVERT
SA Viljandi Haigla

Keskkonnatervise ekspert: linna liikluskära mõjutab tervist rohkem kui tuuliku müra

Tervis on inimese kalleim vara, mille puhul pole ükski selgitus liiast. Kuna Eestisse planeeritakse uusi tuuleparke, selgitab Tartu Ülikooli peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituudi keskkonnatervishoiu spetsialist Triin Veber, mida senised uuringud tuulikute lähedal elamise kohta on näidanud. Kuna tavanimene millegi vastu huvi tundes tavaliselt guugeldab, siis võiks vaadata faktoreid, mida tuulikutega seostatakse.

Kuuldav müra

Müra pole lihtsalt häiriv heli, sellel on tõestatud tervisemõju. Kõige enam on müra mõju tervisele uuritud liikluskära puhul. On tõestatud, et tiheda liiklusega autoteede müra, mis ületab aastas keskmiselt 50 detsibelli, tõstab infarkti, insuldi, aga ka diabeedi ja rasvumise riski. Viimasel kümnendil tehtud liikluskära tervisemõjude hindamisest selgus, et 84 protsendi tallinlaste ja 70 protsendi tartlaste elukoht asus piirkonnas, kus autoteedelt pärinev müra ületas 50 detsibelli.

Tuulikuparkide mõju tervisele on keerukam uurida, sest need on reeglina kodudest kaugemal kui autoteed, aga oma suurust arvestades on tuulegeneraatorid üllatavalt väikesed tööstusseadmed. Enne iga tuulepargi rajamist koostatakse keskkonnamõjude hindamise käigus ka modelleeritud mürakaart. Näiteks Tootsi tuulepargi mürakaardilt võib näha, et tuulikute 2–3 kilomeetri kaugusel on tuulikute müra alla 35 detsibelli.

Tuulikute põhjustatud müra ja krooniliste haiguste

vahel seost leitud ei ole. Küll on leitud, et inimestel võib olla rohkem stressi ja unehäireid, kui tuulegeneraatori müra ületab öösiti 40 detsibelli ja see omakorda suurendab südame-veresoonkonna ja metaboolsete haiguste riski. Sellega on oluline arvestada, aga üldiselt on leitud, et tuulikust 2 kilomeetri kaugusel elada on vaikselt kui suurest autoteest 100 meetri kaugusel.

Infraheli

Infraheliks nimetatakse helilaineid, mille sagedus on väiksem kui 16 hertsi ja mida inimene kõrvaga ei kuule. On avaldatud arvamus, et tuulikute poolt tekitatav infraheli võib mõjutada tervist, kuid teaduslikult seda seni tõestatud pole. Uurimise teeb keerukaks see, et pole võimalik eristada tuuliku infraheli teistest tavalistest infraheli allikatest. Infraheli tekitavad näiteks tuul, veelainetus, autod, lennukid ja tehnikaseadmed ning isegi keha sisesed helid nagu südamelöögid ja verevool. Mõõtmised näitavad, et üle 2 megavattise võimsusega tuuleturbiinid tekitavad 68–1000 meetri kaugusel infraheli tugevusega 59–107 detsibelli. Sarnase tugevusega infraheli on ka 25 meetri kaugusel veepiirist rannas (75 detsibelli) ja 70 meetri kaugusel

autoteest (76 detsibelli). On teada, et väga tugev infraheli võib põhjustada pearinglust, iiveldust ja peavalu, kuid selline helitugevus pole tuulikute puhul realistlik. Kui mõõdukas infrahelil oleks tervisemõju, ei ole selge, miks seda pole täheldatud teiste, muuhulgas looduslike infraheli allikate puhul.

Vibratsioon, elektromagnetväljad ja varjutus

Kuigi pöörlevad tuuliku labad tekitavad vibratsiooni, on see pigem ehituslikuks probleemiks tuulikute püstitamisel, mitte realistlikuks probleemiks tuuliku töötamisel. Selleks et tuulikud ka ekstreemsetes ilmastiku tingimustes pikalt püsiks, ehitatakse tuuleturbiinid nii, et nende vibratsioon vundamendis ja pinnases oleks minimaalne.

Elektromagnetväljadel on tuvastatud nii lühiajalisi kui pikaajalisi tervisemõjusid, mistõttu on neile kehtestatud Euroopa Liidus piirnormid. Ent enamike elektromagnetväljade allikate, näiteks elektrijuhtmete, mikrolaineahjude, mobiiltelefonide väljatugevused on piisavalt madalad või nendega kokkupuude nii lühike, et tervist need enamasti ei ohusta. Ka tuulegeneraatorite elektromagnetväli võib olla

üle piirnormi vaid vahetult elektrit tootva seadme kõrval, tuulikust mõnesaja meetri kaugusel on see juba praktiliselt olematu.

Pöörlevad tuuleturbiini labad võivad päikesetõusu ja -loojangu ajal põhjustada varjude langemist elumajadele. Päikesevalguse vilkumisel tervist kahjustavat mõju ei ole, kuid kindlasti on see häiriv. Tuulepargi rajamise käigus koostatakse alati ka varjutuse kaart. Päikese vilkumist saab välistada kui rajada tuulepargid elamute piisavalt kaugemale või kui tuuliku ja elamu vahele jääb mets, mis varjutuse varjab.

Tuuliku ohutu kaugus kodudest

Tervisemõju kontekstis on arusaam tuulikute lähedusest elamutele oluline. Pea kõik mõjud, millest tuulikute puhul räägitakse, esinevad küll vahetult selle all või kõrval, aga mitte kilomeetrite kaugusel. Aruteludel küsitakse sageli, kui lähedale tohib ehitada tuulik inimeste kodudele. Sellele küsimusele ei saa kahjuks vastata üheselt meetrites või kilomeetrites, sest see sõltub konkreetsest tuulepargist ja mõju avaldab ka maastik. Näiteks mets on tõhus müra tõke, aga kõva lage pind paneb helid kiiremini liikuma. Sestap vastab iga konkreetse puhul sellele küsimusele enne tuulepargi rajamist läbiviidav keskkonnamõjude hindamine. Miskipärast arvatakse nime põhjal sageli, et selles vaadatakse ainult looduskeskkonda, aga tegelikult pööratakse mõjude hindamisel alati tähelepanu ka asustusele ja inimestele. Minimaalse kauguse väljapakkumine pole teadlaste hinnangul hea lahendus, sest tuulikud on erinevad – mõni on kõrgem,

Lühinumbrid 1313, 1524 ja 1510 suleti jäädavalt – edaspidi valige 1247

1. jaanuaril suleti lühinumbrid keskkonnainfo telefon 1313, päästeala infotelefon 1524 ja maanteeinfo telefon 1510. Kui seni suunati nendel numbritel helistajad automaatselt riigiinfo telefonile 1247, siis alates uuest aastast ei ole automaatset suunamist.

„Inimesed on riigiinfo numbri hästi omaks võtnud ja on harjunud, et enimhuvitatud riigiinfo saab numbrilt 1247. Selle aasta algusest on vanadel numbritel olnud ka teavitus, mis juhendas helistajaid valima otse 1247,“ ütles Häirekeskuse riigiinfo telefoni teenuse arendusekspertri Riina Ansu.

2024. aasta 11 kuuga on 1247 operaatorid vastanud 23 000 kõnele keskkonnateemadel, 7800 kõnele maantee teema kohta, politsei teemadel 95 000 ja päästeamet teemadel 2800 korral. Kriisiinfo, valimiste, liiklusõnnetuste vormistamise ja muudel teemadel vastati 21 000 kõnele.

Ansu lisas, et Politsei- ja Piirivalveameti vana infonumber 612 3000 jääb veel esialgu avatuks, kuid on samuti suunatud numbrile 1247. „Tulevikus ei pea inimesed teadma mitmeid erinevaid numbreid – 1247 on üks lihtne ja mugav kontaktpunkt riigiga suhtlemiseks, ööpäevaringselt ja kolmes keeles,“ rõhutas Ansu.

Riigiinfo telefon 1247 on hädaabinumbri 112 kõrval tegutsev tasuta infonumber, mis pakub ööpäevaringselt eesti, vene ja inglise keeles infot ja nõu olukordades, kus ei ole ohus elu, tervis ega vara. Teenuse peamiseks partneriteks on Keskkonnaamet, Transpordiamet, Päästeamet, Politsei- ja Piirivalveamet ja Eesti Liikluskindlustuse Fond, kellele vahendatakse teavet riigiteede probleemide, keskkonna ja loomadega seotud küsimuste, pääste- ja politseiteemade ja liiklusõnnetuste vormistamise kohta. Samuti saab 1247 numbrilt infot valimiste, kriisilukordade ja riigiteenuste kohta.

HÄIREKESKUS

mõni mürarikkam – mõju tuleks alati hinnata konkreetsetes kohas ja planeeritud tuulikute arvestades, loomulikult peavad seda tegeva pädevad eksperdid. Kui uuringust selgub, et tuulikud põhjustavad häiringuid, mida leevendada ei saa, siis sellesse kohta tuuleparki ehitada ei tohiks.

Notseebo efekt

Inimeste muresid ei tohi alahinnata. Internetis levib desinformatsiooni, mille lugemine võib olla häiriv. Uuringud on näidanud, et rohkem kui müra või mõni teine objektiivselt mõõdetav tegur mõjutab inimeste stressitaset ja unehäireid negatiivne suhtumine tuuleparkidesse ja mure kinnisvara väärtuse või tervise pärast. Tuuleparkide puhul on täheldatud ka notseebo efekti – kui inimene usub, et miski mõjutab tema tervist negatiivselt, siis võibki tekkida mõni sümptom, sest stress on oluline tervise mõjutaja. Uuringud on ka näidanud, et stress ja inimeste enda poolt

teavitatud tervisekaebused, näiteks peavalu ja unehäired on suuremad, kui tuulikud on kodust füüsiliselt nähtavad ja tuulepargist ei tõuse inimesele endale majanduslikku kasu.

Arusaadavalt on uus alati hirmutav ja Eestis pole veel suurte tuuleparkide praktikat. Liikluskära põhjustab inimestel tõsiseid tervisehädaid, aga sellest eriti ei räägita, sellega ollakse harjunud. Ka juhul, kui inimeste uskumused tuulikute põhjustatud tervisehäiretest on ebarealsed, ei tähenda see, et arendajad ja omavalitsused ei peaks kohalikke kogukondi kaasama – mida rohkem saavad inimesed kaasa rääkida tuulepargi asukoha valikul, mida rohkem on neil sisulist teadmist tuuleparkidest, seda vähem on ka põhjendamatu hirmu.

Triin Veber. FOTO: NOORRE